

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyret

Prosjektplan:

Besøksstrategi for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde

“Uberørt villmark” – en grunn til å besøke Lomsdal-Visten? Foto: Carl Norberg.

1. Mål og bakgrunn

Formål

Formålet med prosjektet er å øke kvaliteten på besøksforvaltningen i Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde. Besøksforvaltningen skal ivareta naturverdiene, gi bedre opplevelser for brukerne og øke muligheten for lokal verdiskaping rundt verneområdene.

Bakgrunn

Prosjektet har bakgrunn i Miljødirektoratet sitt prosjekt «Merkevarestrategi og besøksforvaltning for Norges nasjonalparker». Andre vernekategorier, besøkssentre, nasjonalparkkommuner og -landsbyer er også aktører under merket. Merkevarestrategien legger føringer for hvordan vi skal bygge opp kommunikasjonen om områdene, og beskriver hvordan aktørene under merket skal ta en aktiv rolle i å gi besøkende i verneområdene gode opplevelser av høy kvalitet og legge til rette for verdiskaping, samtidig som naturen ivaretas. Besøksstrategier er en del av arbeidet med den nye merkevarestrategien.

En besøksstrategi er en plan for hvordan forvaltningsmyndigheten vil gjennomføre besøksforvaltning for verneområdet. Besøksstrategien skal vise hvilke tiltak (informasjon, fysisk tilrettelegging, sonering, oppsyn, overvåking etc.) som er nødvendig for å:

1. Ivareta verneverdiene i verneområdene og natur- og kulturverdiene i randsonen
2. Gi de besøkende en god opplevelse
3. Legge til rette for verdiskaping i lokalsamfunnene rundt verneområdene.

Verneområdeforvaltningens primære oppgave er å forvalte de vernede områdene for å ivareta naturverdiene på lang sikt. Samtidig skal besøksforvaltningen legge til rette for og styre bruken av et verneområde, slik at opplevelsene for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas. Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelse av verneverdiene tillegges størst vekt.

Det er utarbeidet en veileder for besøksforvaltning i norske verneområder. Veilederen beskriver hvordan forvaltningsmyndigheten kan bruke besøksforvaltning som verktøy i en strategisk og god forvaltning av verneområdene, for at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen skal bli størst mulig, samtidig som forståelse for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

En besøksstrategi skal ikke være en reiselivsstrategi, det er det næringas ansvar å utarbeide. Ett av hovedmålene med en besøksstrategi er imidlertid å støtte opp under reiselivets satsinger. Ei bra besøksforvaltning forutsetter at forvaltningsmyndigheten ser verneområdet i sammenheng med områdene rundt, særlig randsona. Arbeidet må også ha et langsiktig perspektiv og besøksforvaltningen skal være kunnskapsbasert. I tillegg til kunnskap om verneverdiene er det behov for kunnskap om de besøkende og det reiselivs- og forvaltningssystemet verneområdet er en del av. I Lomsdal-Visten har vi dessuten helårs reindrift i stort sett hele verneområdet og også store områder som brukes til saubeite.

Begrepsavklaring:

BESØKSFORVALTNING vil si å legge til rette for og styre bruken av et verneområde slik at opplevelsen for de besøkende og den lokale verdiskapingen blir størst mulig, forståelsen for vernet økes og verneverdiene ivaretas.

En BESØKSSTRATEGI er en plan for hvordan besøksforvaltningen skal gjennomføres for verneområdet - et verktøy for god forvaltning. Besøksstrategien vil vise hvilke tiltak som er nødvendige for å balansere verneverdiene, besøkende og lokal verdiskaping i et verneområde, slik at en oppnår størst mulig nytte for alle tre interessene.

PRINSIPP: Dersom det er motstridende målsettinger mellom ivaretagelse av verneverdiene, tilrettelegging for de besøkende og lokal verdiskaping, skal ivaretagelsen av verneverdiene tillegges størst vekt.

Prosjekt mål

Effekt mål

- Øke kvaliteten på besøksforvaltningen i og i tilknytning til Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarke vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde
- Styrke vern av naturverdiene i verneområdet
- Gi bedre opplevelser og skape økt stolthet, begeistring og oppslutning om verneområdene
- Økt verdiskaping i tilknytning til verneområdet

Resultat mål

- Lage en godt forankret, gjennomtenkt, og praktisk gjennomførbar besøksstrategi.
- Implementere alle deler av besøksstrategien i henhold til tidsplan.
- Implementere merkevarestrategien for Norges nasjonalparker som del av besøksforvaltningen.

Prosess mål

- Økt kunnskapsgrunnlag i forvaltningen av verneområdene: naturgrunnlag, brukere og reiseliv
- Bedre samarbeid mellom forvaltningsmyndighet, brukere, kommuner, fylkeskommune, reiselivsnæring, andre offentlige og private nærings-/kulturaktører

Målgruppe

- Nasjonalparkstyret
- Grunneiere
- Jillen-Njaarke reinbeitedistrikt og i noen grad Voengelh-Njaarke
- Øvrig beitenæring
- Brønnøy, Vevelstad, Vefsn og Grane kommuner og Nordland fylkeskommune
- Reiselivsaktører med aktivitet i og rundt verneområdene
- Frivillige organisasjoner som turistforeninger, jeger- og fiskeforeninger, lokallag av Naturvernforbundet m.fl.
- Ulike fag- og utdanningsinstitusjoner som Sijti Jarngje, Helgeland Museum, grunn- og videregående skoler, Nord Universitet m.fl.

2. Gjennomføring av prosjektet

Prosjektleveranser: Hva skal vi gjøre?

1. Lage en besøksstrategi for Lomsdal-Visten nasjonalpark/Njaarken vaarjelimmiedajve og Strauman landskapsvernområde
2. Gjennomføre nødvendige forundersøkelser
3. Prosjekttere og gjennomføre tiltakene i besøksstrategien

Prosjektorganisasjon: Hvem gjør hva?

Prosjekteier og styringsgruppe

Lomsdal-Visten nasjonalparkstyre

Mandat: Eier og styrer prosjektet. Overordnet ansvar for prosjekt og prosjektresultat.

Prosjektleder

Nasjonalparkforvalter

Mandat: Ansvarlig for gjennomføring, utarbeiding av besøksstrategi, planlegge, styre og administrere. Sekretær.

Prosjektmedarbeidere

Lokal SNO og evt innleide ressurser

Mandat: Levere undersøkelser/rapporter ihht bestillinger.

Referansegruppe

Rådgivende utvalg

Administrativt kontaktutvalg

Samarbeidsgruppe bestående av reiselivsaktører, Statens vegvesen (nasjonal turistveg), reinbeitedistrikt og rådgivende utvalg.

Mandat: Gi innspill og bidra til faglig og lokal forankring

3. Kunnskapsgrunnlag

Kunnskap om verneverdier, reiseliv og brukere er nødvendig for å få en god besøksstrategi. Langt på veg er dette kunnskap vi har i dag gjennom arbeidet som ble gjort under verneplanprosessen og med fylkesdelplanen.

I besøksstrategien bør det vises til hva som finnes av tilgjengelig kunnskap, det bør lages kart som viser soner/areal med sårbar natur, hvilke areal som blir benyttet av reiselivet og infrastruktur i/i tilknytning til verneområdet.

Følgende kunnskap må skaffes:

1. Verneverdier
  - Artskunnskap Skjørlægda. I de tidligere naturreservatene ble det ikke gjort kartlegginger under verneprosessen. Framfor alt i Skjørlægda er det svært mangelfull kunnskap samtidig som det er et mye brukt område så her bør det innhentes kunnskap.
  - Kartlegging rovfugl. Kartlegging av kongeørn er god. Jaktfalk er omtalt som en karaterart i parken, men det er dårlig dokumentert hekkeområder osv.
  - Kunnskap om verneverdier og formidling rundt grotter/karstområder. Den mest sårbare naturen vi har som samtidig har et potensiale for formidling/opplevelser.

2. Reiseliv/friluftsliv
  - Samlet oversikt over reiselivsnæring og aktiviteter som berører verneområde og randsone.
  - Kunnskap om reiselivsstrategier
  - Kunnskap om tilreisende besøk: Hvem er de, hvorfor kommer de hit?
  - Kunnskap om utenlandske turister: Hvordan nå de med informasjon?
  - Lokale brukere

3. Næringsvirksomhet
  - Samlet oversikt over reindriftas bruk (nye kart er underveis med distriktsplan)
  - Samlet oversikt over områder som blir brukt til saubeite

4. Tidsplan og milepælsplan

Aktivitet/milepæl	Tidsplan	Ansvarlig	Gjennomfører
Vedtak om oppstart	Juni 2016	Np-styret	Np-styret
Lage reiselivsanalyse	Vår 2017	Np-styret	Forvalter/HR
Lage prosjektplan	August 2016	Np-styret	Forvalter
Kartlegging Skjørlægda	Sommer 2017	Forvalter	Tjenestekjøp
Kartlegging rovfugl	Vårvinter 2017	Forvalter	SNO
Kunnskapsinnhenting/ formidling grotter/karst	Sommer 2017	Forvalter	Tjenestekjøp
Oversikt reiselivsaktører	Desember 2016	Forvalter	Forvalter/ kommuner
Oversikt reiselivsstrategier	Desember 2016	Forvalter	Forvalter/ kommuner
Kunnskap om de besøkende	Sommer 2017	Forvalter	SNO/ tjenestekjøp
Oversikt reindriftas bruk	Desember 2016	Forvalter	Forvalter/ FMNO - LARA
Oversikt øvrig beitenæring	Desember 2016	Forvalter	Forvalter
Sammenstilling av kunnskapsgrunnlag	Høst 2017	Forvalter	Forvalter
Utarbeide besøksstrategi	Vinter 2017/2018	Forvalter	Forvalter/Np- styre/RU
Vedtak besøksstrategi	April 2018	NP-styre	Np-styre/MDIR
Prosjektering og gjennomføring av tiltak	2016-2020	Np-styre	Forvalter/ kommuner/ tjenestekjøp

5. Budsjett

Aktiviteter/tiltak	2016	2017	2018-20	Merknader
Oppstart, infomøter	10 000	20 000		
Kartlegging Skjørlægda		500 000		Tjenestekjøp
Kartlegging rovfugl		20 000		Tjenestekjøp
Kunnskapsinnhenting/ formidling grotter/karst		50 000		Tjenestekjøp
Kunnskap om de besøkende		50 000		Tjenestekjøp, innkjøp av utstyr
Utarbeide besøksstrategi		30 000		Møter, reiseutgifter eksterne deltakere
Prosjektering og gjennomføring av tiltak		?	?	Tiltaksmidler i hht plan

6. Oppfølging og kontroll

I samband med oppstart inviteres det til åpne informasjonsmøter. Møter med referanse-/samarbeidsgrupper og ressurspersoner/ressursgrupper gjennomføres etter behov, med invitasjon i god tid i forkant. Møtereferat skal legges ut på nasjonalparkstyre.no.

Nasjonalparkforvalter sørger for en løpende dialog og informasjonsutveksling med styreleder og muntlig til hele nasjonalparkstyret på styremøtene.

Tiltaksplanen (vedlegg til forvaltningsplan) oppdateres gjennom årlig styrevedtak.

Kritiske suksessfaktorer

- Kvaliteten på besøksstrategien
For å få en god besøksforvaltning, må besøksstrategien være gjennomtenkt og praktisk gjennomførbar. Derfor må strategien bygges på et solid kunnskapsgrunnlag, og på medvirkning fra reiselivet og brukerne av områdene
- Forankring av besøksstrategien
Dersom ikke strategien har forankring i reiselivet og blant brukerne, risikerer man at tiltakene i strategien ikke får ønsket effekt, og troverdigheten til forvaltningen kan bli svekket. Et solid kunnskapsgrunnlag og skikkelig medvirkning skal føre til en god forankring.
- Finansiering
Dersom det ikke blir bevilget tilstrekkelig med midler til prosjektering og gjennomføring av tiltakene i besøksstrategien, vil ikke strategien få ønsket effekt, og troverdigheten til forvaltningen kan bli svekket.
- Arbeidskapasitet hos forvalter
- Samarbeid med andre aktører
For å lykkes må vi ha lagspillere som drar litt av lasset: Reiselivsorganisasjoner, kommuner, næringsselskap.